

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O‘QUVCHILAR MULOQOTIDAGI ASOSIY MUAMMOLARNING O‘ZIGA XOSLIGI

**Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti
1-bosqich doktoranti**

Ashurova Shaxnoza Faxriddin qizi
+998942652444 Shaxnoza1297@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarning muloqotida namoyon bo‘ladigan muammolar va ularning sabablari keltirib o‘tilgan. Albatta bunga olib keluvchi muammolar turli xil bo‘lib bu fiziologik, emotsional muammolar, talaffuz va fonetik muammolar telefon va internet bilan bog‘liq muammolar deb aytishimiz mumkin.

Kalit so‘zlar: Muloqot, kichik maktab yoshi, muammolar, nutq, emotsional, talaffuz, fonetik, sinonim, antonim, tinglash, javob berishdagi qiyinchiliklar.

Kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarning muloqotida uchraydigan asosiy muammolar o‘ziga xos bo‘lib bular bir qator muammolar tashkil etadi

1. Nutq va lug‘at boyligi bilan bog‘liq muammolar

Kichik maktab yoshida bolalarning lug‘at boyligi hali to‘liq shakllanmagan bo‘lib, fikrlarini aniq va izchil ifodalashda qiyinchiliklarga duch keladilar. So‘zlarni noto‘g‘ri ishlatish, sinonim va antonimlarni bilmaslik muloqot samaradorligini pasaytiradi. Ba‘zi bolalar murakkab gaplar tuzishda qiynaladi, faqat sodda gaplardan foydalanadi.

2. Talaffuz va fonetik muammolar

Ayrim tovushlarni noto‘g‘ri talaffuz qilish (masalan, "r" harfini "l" deb aytish). So‘zlarning ba‘zi qismlarini tushirib qoldirish yoki chalkashtirib yuborish. Sekin yoki juda tez gapirish natijasida muloqotdagi tushunmovchiliklar yuzaga kelishi.

3. Tinglash va javob berishdagi qiyinchiliklar

O‘quvchilar suhbatdoshi bilan faol tinglash qobiliyatiga ega emasligi sababli, ularning fikrlarini to‘g‘ri tushunmaydi. Suhbatda kerakli joyda javob bermaslik yoki mavzudan chetga chiqish holatlari kuzatiladi. Sabrsizlik natijasida suhbatdoshining gapini bo‘lib, o‘z fikrlarini oldin aytishga urinish.

4. Ijtimoiy muloqotdagi muammolar

Ayrim bolalar notanish insonlar yoki katta yoshdagilar bilan suhbatlashishda tortinishi mumkin. Guruhda muloqot qilishda qiyinchiliklarga duch kelish, masalan, boshqalar bilan kelishib ishlay olmaslik. Ba‘zi bolalar suhbatda faqat o‘z fikrini ilgari surib, boshqalarning fikrini inobatga olmasliklari mumkin.

5. Hissiy va psixologik omillar ta'siri

Qo'rquv yoki xavotir sababli bola o'z fikrlarini ochiq bayon qilishdan tortinishi mumkin. Agressiv yoki tajovuzkor muloqot – ba'zi bolalar muammolarni muhokama qilish o'rniga jahllanishga moyil bo'ladilar. O'ziga ishonchsizlik natijasida bola xato gapirishdan yoki kulgiga qolishdan qo'rqishi mumkin.

6. Verbal va neverbal muloqotdagi muammolar

Ayrim bolalar qo'l harakatlari, yuz ifodalari kabi neverbal signallarni tushunish va ishlatishda qiynaladilar. Ko'z bilan aloqa o'rnatmaslik yoki noqulay his qilish. Jismoniy masofani noto'g'ri saqlash – juda yaqin turish yoki aksincha, suhbatdoshdan uzoqroq bo'lish.

7. Texnologiyalar ta'siri

Telefon va kompyuter o'yinlariga qaramlik natijasida jonli muloqot qobiliyatlari sustlashib borishi. Emotsional ifodalarga boy muloqot o'rniga qisqa jumlar va emoji ishlatish tendensiyasi. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilar muloqotida uchraydigan asosiy muammolar quyidagi xususiyatlarga ega: Til va lug'at cheklanganligi – Bolalar hali to'liq shakllangan lug'at boyligiga ega emas, shu sababli fikrlarini aniq ifodalashda qiynalishi mumkin. Emotsional ifodalash muammolari – Bolalar o'z hissiyotlarini so'z bilan aniq ifodalay olmasligi sababli, muloqotda tajovuzkorlik, yig'lash yoki jismoniy harakatlar bilan javob berish holatlari kuzatilishi mumkin.

Eshitish va tushunish qiyinchiliklari – Ular ko'pincha suhbatdoshining gapini oxirigacha tinglamay, o'z fikrini aytishga shoshiladi yoki noto'g'ri tushunib olishi mumkin. Muloqot strategiyalarining shakllanmaganligi – Muayyan ijtimoiy vaziyatlarda qanday munosabat bildirishni bilmasligi, bahs yoki murosaga kelish jarayonlarini tushunmasligi mumkin.

O'ziga ishonchsizlik yoki ortiqcha ishonch – Ba'zi bolalar o'z fikrlarini bildirishdan tortinadi, boshqalari esa o'z nuqtai nazarini haddan tashqari agressiv tarzda himoya qiladi.

O'yin va muloqot o'rtasidagi muvozanatning buzilishi – Bolalar o'yin jarayoniga berilib ketib, muloqotni unutishi yoki noto'g'ri yo'nalishda olib borishi mumkin. Bu muammolarni hal qilish uchun o'quvchilarning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish, ijtimoiy o'yinlar va muhokamalar orqali to'g'ri muloqot qilishni o'rgatish muhimdir. O'z fikrini batafsil bayon qilish ko'nikmasining pasayishi.

Xulosa o'rnida shuni aytishimiz mumkinki, kichik maktab yoshidagi bolalar muloqotda turli psixologik, lingvistik va ijtimoiy muammolarga duch kelishadi. Ularning o'ziga xosligi shundaki, bolalar hali tilni va muloqot qoidalarini to'liq egallamagan bo'lib, ularga qo'shimcha yordam va to'g'ri yo'naltirish kerak bo'ladi. Shu sababli, ularga o'z fikrlarini ifodalash, boshqa insonlarni tinglash va hissiyotlarini

nazorat qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yo‘naltirilgan mashg‘ulotlar olib borish muhim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ashurova Shakhnoza Fakhridin Kizi (2024). PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE FORMATION OF MORAL CHARACTERS THROUGH COMMUNICATION IN PRIMARY SCHOOL AGE. Eurasian Journal of Academic Research, 4 (5-2), 105-108. Doi: 10.5281/zenodo.11235234
2. Ashurova, S. (2024). BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARINI SAMARALI MULOQOTGA O‘RGATISHNING O‘ZIGA XOS USULLAR. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 111-116.
3. Ashurova, S. (2024). BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARINI UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANISHINI TA‘MINLASH ISTIQBOLLARI PSIXOLGIK XUSUSIYATLARI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 441-444.